

Маркова М.В.
завідувач кафедри,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

РОЗВИТОК ПЕТРАРКІВСЬКОГО ПОЕТИЧНОГО ДИСКУРСУ НА АНГЛІЙСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ҐРУНТІ

Початки англійського петраркізму вбачаються дослідниками ще у творчості Дж. Чосера, котрий у 1372 р. відвідав Італію, де досить добре вивчив італійську мову та познайомився із творчістю Ф. Петрарки. Проте адаптація митцем сонетів італійського гуманіста у поемі «Троїл та Хризеїда» виявилася занадто слабким імпульсом для того, аби петрарківський дискурс в Англії набув подальшого розповсюдження. Його перші переможні кроки датуються лише 30-ми рр. XVI ст. і пов'язані насамперед з іменами Т. Вайетта та Г. Говарда, графа Саррі, котрі поклали початок італійській традиції в англійській літературі.

Першопочатково англійський петраркізм оформився як прочитання перекладного Ф. Петрарки. Серед тюдорівських поетів склався своєрідний перекладацький канон: сонети другої частини «Книги пісень» («На смерть мадонни Лаури») майже повністю ігнорувалися, тоді як із десяток віршів першої частини («На життя мадонни Лаури») постійно імітувалися та зазнавали все нових і нових перекладів. Перевага віддавалася тим текстам, які будувалися на принципах антитези та оксюмору: CXXXII, CXXXIV, CLXXXIX, CLXIV, CCCX. До них додамо ще сонети CII, CXLV, CCXXIV, CXXXVI та CXXXVIII.

Важливо особливо наголосити на тому, що вже найперші переклади творів італійського митця в Англії були вільними. В них зберігалася традиційна поетика петраркізму, тропи та стилістичні фігури максимально наближено перекладалися на англійську мову, а образи закоханого ліричного героя та недосяжної коханої жінки інкорпоровалися на англійський літературний ґрунт, проте навіть на найбільш стійкому рівні петрарківської художньої системи – мовному – і Т. Вайетт, і граф Саррі демонструють творчий підхід до петрарківського нарративу. Значною мірою це пояснюється особливою природою англійського петраркізму. Відродження в Англії розпочалося значно пізніше за італійське, тому коли англійці отримали можливість

познайомитися із текстами Ф. Петрарки та почали осмислювати петрарківський дискурс, темпи цього процесу були надзвичайно інтенсивними, штучно завищеними. Наслідком цього стало його одночасне і засвоєння, і заперечення, тобто англійський петраркізм із самого початку містив у собі те, що можна умовно назвати антипетраркізмом. Умовно – оскільки антипетраркізм виріс із внутрішніх суперечностей самого петраркізму і має, на наш погляд, логічно розглядатися як один із його різновидів, позаяк був спробою переосмислювати петрарківську традицію та полемізувати із нею за допомогою її ж засобів.

Водночас англійський варіант петраркізму мав ще одну надзвичайно важливу рису – орієнтацію на створення національної ліричної традиції. Ще відомий радянський літературознавець Р. Хлодовський визначав петраркізм як «національний стиль» [2, с. 121]. Для петраркізму, що розвинувся на території Британії, це твердження особливо слушне. Спадок Ф. Петрарки за своїми основними характеристиками виявився надзвичайно співзвучним культурній ситуації тюдорівського періоду, що, з одного боку, визначило поширення топіки і риторики петрарківської поезії в Англії епохи Ренесансу, а з іншого – містило у собі хороші можливості для національної реінтерпретації. Ці можливості повною мірою були реалізовані у творчості Т. Вайетта та графа Саррі. Англійська мова у їхній поезії проходить шлях становлення як літературна, а трансформація петраркізму крізь призму національних літературних надбань стає остаточним поштовхом до створення нової англійської лірики.

Після 1540-х рр. в англійському петраркізмі, на перший погляд, виникає майже п'ятдесятирічний «розрив традиції», позаяк у цей час він не поповнюється жодним гучним іменем. Проте таке враження оманливе, оскільки до 1590-х рр. тексти перших англійських петраркістів, опубліковані у т. зв. «Збірці Тоттела» у 1557 р., неодноразово перевидавалися, не втрачаючи популярності серед читацької публіки. До цього ж часу належить і т. зв. Парк-Хіллський рукопис, який, поряд з уже відомими творами Т. Вайетта та Г. Говарда, містив 14 нових перекладів Ф. Петрарки, що засвідчувало тяглість петрарківського дискурсу в Англії XVI ст.

У 1590-х рр. відбувається другий «злет» англійського петраркізму, пов'язаний із небувалим поширенням в англійській поезії сонетного

жанру, що, як відомо, хоча і не був винаходом Ф. Петрарки, проте сприймався європейськими митцями невіддільно від імені знаного італійського гуманіста. Після піратського видання «Астрофіла і Стелли» (1591) Ф. Сідні в Англії з'являються близько двох десятків сонетних циклів (понад 3000 поезій), зокрема «Делія» С. Деніела (1592), «Діана» Г. Констебля (1592), «Філіс» Т. Лоджа (1593), «Лісія» Дж. Флетчера (1593), «Партенофіл і Партенопа» Б. Барнса (1593), «Дзеркало Ідеї» М. Драйтона (1594), «Келія, або Небесна» В. Персі (1594), «Аморетті» Е. Спенсера (1595), «Синтія» Р. Барнфілда (1595), «Хлорис» В. Сміта (1596), «Фідесса» Б. Гриффіна (1596), які на різний лад варіювали тематику та риторику петрарківського дискурсу. Варто при цьому зазначити, що англійські петраркісти 1590-х рр. орієнтувалися вже не стільки на «Книгу пісень» Ф. Петрарки безпосередньо, як на численні опосередковані джерела, насамперед творчість італійських та французьких петраркістів. Як зазначено в поетичній антології ««Canzoniere» Петрарки в англійському Ренесансі» («*Petrarch's Canzoniere in the English Renaissance*»), «коли Сідні та його наступники звернулися до любовного сонета, їм вже не було потреби розпочинати з того місця, на якому зупинилися Вайетт та Саррі. У середині століття петраркізм утвердився як домінуючий європейський модус, що міг бути абсорбований будь-яким культурним англійським поетом. Не було необхідності оглядатися на Вайетта чи зосереджуватися на самій «Книзі пісень» <...> У цій ситуації петраркізму як всепроникного елемента літературної атмосфери будь-який більш-менш значний поет не мусив повертатися до батька-засновника» [3, с. 19].

Літературну ситуацію в Англії 90-х рр. XVI ст. відомий західний дослідник Е. Курціус назвав «сонетною пошестю» [1, с. 440]. Головним її підсумком та, мусимо констатувати, дуже невтішним результатом стало те, що сонет в англійській літературі поступово «вихолощується». Останні петрарківські цикли елизаветинської доби часто вже абсолютно позбавлені оригінальності і хибують на всі недоліки відвертої поверхової імітації.

Окреме дослідницьке поле відкриває питання петрарківських імпульсів у сонетах В. Шекспіра, які, хоча і були опубліковані у 1608 р., проте, як достеменно встановлено дослідниками, писалися протягом 1592–1594 рр., а тому теж вписуються у загальний контекст елизаветинського «сонетного буму». З огляду на свою складність,

масштабність та наукову значущість, ця проблема має стати предметом ґрунтовних літературознавчих розвідок.

Список використаних джерел:

1. Курціус Е. Р. Європейська література і латинське середньовіччя / Е. Р. Курціус ; [пер. з нім. А. Онишко]. – Львів : Літопис, 2007. – 752 с.
2. Хлодовский Р. Франческо Петрарка / Р. Хлодовский. – М. : Наука, 1974. – 174 с.
3. Petrarch's Canzoniere in the English Renaissance / [ed. by A. R. Mortimer]. – Amsterdam : Rodopi, 2005. – 196 p.

Пікулицький А.С.

студент;

Пікулицька Л.В.

старший викладач,

Сумський національний аграрний університет

ДЕОНТОЛОГІЯ В ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ АНТОНА ЧЕХОВА

Оволодіння правилами і вимогами медичної етики і деонтології проходить через складний шлях морального та професійного удосконалення. У їх досягненні недостатньо лише одного покликання або лише наполегливої праці. Високі моральні риси – гуманізм, чуйність, співчуття, почуття обов'язку, доброзичливість, інтелігентність, простота і скромність – не тільки бажані, але й конче необхідні професійні якості медика.

Таким взірцем справжнього лікаря є Антон Павлович Чехов. За життя Чехова ще не існувало поняття «деонтологія», яке означає «належне вчення» про поведінку медичного працівника в процесі виконання ним професійних обов'язків. Але він увійшов в історію людської культури і як великий письменник, і як лікар, тому що протягом свого життя займався медичною практикою. «Доктор Чехов» – саме така табличка завжди була на дверях письменника, бо лікував не лише хвороби, а передусім, людські душі та серця.